

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖ

NUTARIMAS

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS BAUDŽIAMOJO KODEKSO 42, 67, 72(3) IR 153 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIVP-2991, LIETUVOS RESPUBLIKOS BAUDŽIAMOJO PROCESO KODEKSO 342 IR 357 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIVP-2992, LIETUVOS RESPUBLIKOS ADMINISTRACINIŲ NUSIŽENGIMŲ KODEKSO 589 STRAIPSNIO PAKEITIMO IR KODEKSO PAPILDYMO 98(2) STRAIPSNIU ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIVP-2993, LIETUVOS RESPUBLIKOS VAIKO TEISIŲ APSAUGOS PAGRINDŲ ĮSTATYMO NR. I-1234 30 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIVP-2994

2023 m. d. Nr.
Vilnius

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo statuto 138 straipsnio 3 dalimi ir atsižvelgdama į Lietuvos Respublikos Seimo valdybos 2023 m. rugsėjo 14 d. sprendimo Nr. SV-S-1087 „Dėl įstatymų projektų išvadų“ 3–6 punktus, Lietuvos Respublikos Vyriausybė **n u t a r i a**:

1. Pritarti Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 42, 67, 72(3) ir 153 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIVP-2991 (toliau – Įstatymo projektas Nr. 1) ir Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso 342 ir 357 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIVP-2992 (toliau – Įstatymo projektas Nr. 2) tikslui – nustatyti papildomas priemones, galinčias prisidėti prie efektyvesnės rizikos grupės asmenų, teistų už nepilnamečio ar mažamečio asmens išžaginimą, seksualinį prievartavimą, nepilnamečio asmens privertimą lytiškai santykiauti, jaunesnio negu šešiolikos metų asmens tvirkinimą, taip pat už kitas nusikalstamas veikas, susijusias su vaiko seksualiniu išnaudojimu, vaikų pornografija ar prostitucija, kontrolės užtikrinimo, tačiau nepritarti šioms Įstatymo projekto Nr. 1 ir Įstatymo projekto Nr. 2 siūlomoms teisinio reguliavimo priemonėms:

1.1. papildyti Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 153 straipsnį nauja dalimi, nustatančia atsakomybę už jaunesnio negu šešiolikos metų asmens tvirkinimą, kai šie veiksmai atliekami ilgą laiką ar dviem ir daugiau asmenų, nes Įstatymo projektu Nr. 1 ir Įstatymo projektu Nr. 2 siūlomas teisinis reguliavimas galimai sukurtų prielaidas nepagrįstai sušvelninti baudžiamąją atsakomybę už jaunesnių negu šešiolikos metų asmenų tvirkinimą, nes pagal dabar galiojančias Baudžiamajame kodekse įtvirtintas nusikalstamų veikų kvalifikavimo ir bausmės skyrimo taisykles asmens padarytos nusikalstamos veikos prieš kelis jaunesnius nei šešiolikos metų asmenis būtų kvalifikuojamos atskirai ir bausmės skiriamos atskirai, todėl galutinė subendrinta bausmė galimai gali būti paskirta didesnė, nei Įstatymo projektu Nr. 1 siūloma numatyti maksimali bausmė. Abejonių kelia ir naujai siūlomų

požymių – „atliko tvirkinimo veiksmus dviem ar daugiau asmenų“, atliko tvirkinimo veiksmus „ilgą laiką“ – teisinis neapibrėžtumas, kas galimai nėra suderinama su teisinio principo turinio reikalavimais ir apsunkintų kaltininko veiksmų kvalifikavimą;

1.2. paskirti Lietuvos Respublikos valstybinę darbo inspekciją prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – Valstybinė darbo inspekcija) atsakinga už nuosprendžių, kuriais būtų skiriamos baudžiamojo poveikio priemonės – įpareigojimas pranešti apie darbo vietos pakeitimą, vykdymą, nes, vadovaujantis galiojančiais įstatymais, Valstybinės darbo inspekcijos kompetencijai nėra priskirta vykdyti teismo nuosprendžius. Lietuvos Respublikos valstybinės darbo inspekcijos įstatymo 4 straipsniu Valstybinės darbo inspekcijos kompetencijai priskirta nelaimingų atsitikimų darbe, profesinių ligų, darbuotojų saugos ir sveikatos, norminių darbo teisės aktų pažeidimų prevencija ir Lietuvos Respublikos darbo kodekso, darbuotojų saugą ir sveikatą bei darbo santykius reglamentuojančių įstatymų ir kitų norminių teisės aktų laikymosi kontrolė.

2. Pritarti Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso 589 straipsnio pakeitimo ir Kodekso papildymo 98(2) straipsniu įstatymo projekto Nr. XIVP-2993 (toliau – Įstatymo projektas Nr. 3) ir Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymo Nr. I-1234 30 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIVP-2994 (toliau – Įstatymo projektas Nr. 4; toliau kartu – Įstatymų projektai) tikslui, tačiau pasiūlyti Seimui šių projektų nesvarstyti, nes Vyriausybė parengė ir jau yra pateikusi derinti suinteresuotoms institucijoms Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymo Nr. I-1234 2, 30, 36, 36³ ir 50 straipsnio pakeitimo ir Įstatymo papildymo 36⁶ straipsniu ir Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso 72 ir 589 straipsnių pakeitimo įstatymo projektus (toliau – Vyriausybės įstatymų projektai), kuriais siūlomos platesnės apimties priemonės apsaugoti vaikus nuo nusikalstamų veikų ir seksualinio smurto ir įtvirtintas kitoks, nei siūloma Įstatymų projektais, kontrolės mechanizmas:

2.1. Siūlomas griežtesnis nusikaltimus padariusių asmenų apribojimas nuo darbo su vaikais, t. y. Vyriausybės įstatymų projektais siūloma įtvirtinti draudimą užsiimti profesine veikla ne tik asmenims, apkaltinamuoju teismo nuosprendžiu pripažintiems kaltais už nusikaltimus žmogaus seksualinio apsisprendimo laisvei ir neliečiamumui, už vaiko išnaudojimą pornografijai, pelnymąsi iš vaiko prostitucijos, vaiko įtraukimą į prostituciją ar disponavimą pornografinio turinio dalykais, kuriuose vaizduojamas vaikas arba asmuo pateikiamas kaip vaikas, vaiko pirkimą arba pardavimą, taip pat už kitus tyčinius sunkius ar labai sunkius nusikaltimus ar už analogiškas veikas, numatytas kitų valstybių baudžiamuosiuose įstatymuose, neatsižvelgiant į tai, ar teistumas yra išnykęs ar panaikintas, bet ir asmenims, padariusiems minėtas nusikalstamas veiklas, bet atleistiems nuo baudžiamosios atsakomybės.

2.2. Vyriausybės įstatymų projektais siūloma konkreti ir aiški kontrolės priemonė, t. y. yra įtvirtinamas neteisėto darbo su vaikais prevencijos kodas – įrankis patikrinti, ar asmuo yra teistas už minėtas nusikalstamas veiklas ar atleistas nuo baudžiamosios atsakomybės, numatoma pareiga darbdaviams, savanoriškos veiklos organizatoriams, taip pat juridiniams

asmenims ar juridinio asmens statuso neturinčioms organizacijoms, pasitelkiančioms asmenį teikti paslaugas, neteisėto darbo su vaikais prevencijos kodą tikrinti reguliariai, tačiau ne rečiau kaip kartą per metus, taip pat numatoma daugiau subjektų, atsakingų už šių reikalavimų laikymosi kontrolę.

2.3. Vyriausybės įstatymų projektais, siekiant kontrolės efektyvumo, siūloma už Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymo 30 straipsnio reikalavimų vykdymo kontrolę ir pažeidimų prevenciją paskirti kelias institucijas: Valstybinę darbo inspekciją, Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybą prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnyba) bei socialinės apsaugos ir darbo ministro, švietimo, mokslo ir sporto ministro, sveikatos apsaugos ministro ir kultūros ministro įgaliotas institucijas.

2.4. Vyriausybės įstatymų projektais taip pat siūloma numatyti administracinę atsakomybę už Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymo 30 straipsnio reikalavimų nesilaikymą, tačiau siūloma diferencijuoti atsakomybę pagal pažeidimo pavojingumą ir sukeltas pasekmes, taip pat yra numatyta daugiau subjektų, galinčių surašyti administracinio nusižengimo protokolus.

3. Jei būtų priimtas sprendimas Įstatymų projektus svarstyti Seime, siūloma tikslinti:

3.1. Įstatymo projekto Nr. 3 1 straipsnyje dėstomo Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso 98² straipsnio 1 dalyje aiškiai apibrėžti paslaugų gavėjo sąvoką ir nurodyti, kokie subjektai patenka į paslaugos gavėjo sąvoką, nes sankcijoje administracinę atsakomybę siūloma traukti paslaugų gavėjus, o, atsižvelgiant į tai, kad paslaugų gavėjų ratas gali būti labai platus, į jį taip pat patektų tiek vaikų tėvai, įtėviai, tiek patys vaikai, todėl siūlytina numatyti, kad vaiko tėvai, įtėviai ir vaikai į jį nepatenka.

3.2. Įstatymo projekto Nr. 4 1 straipsnio 1 dalimi pildomo 30 straipsnio 3¹ dalyje siūlytina atsisakyti įgaliojimo Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministrui nustatyti atskirą darbo su vaikais laikymosi kontrolės tvarką, nes Valstybinę darbo inspekciją, atlikdama ūkio subjektų veiklos priežiūrą, vadovaujasi Valstybinės darbo inspekcijos įstatymo 11 straipsnyje nustatyta inspektavimo tvarka ir Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo pagrindinėmis ūkio subjektų veiklos priežiūros nuostatomis.

4. Taip pat atkreiptinas dėmesys, kad ir Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnyba neturi jokių įrankių taikyti teismo nuosprendžių nevykdymo teisinių pasekmių, todėl jai negali būti pavedama teismo nuosprendžių vykdymo funkcija, taip pat Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybos veiklos tikslas nėra orientuotas į teismo nuosprendžių vykdymą, o išimtinai – į vaiko teisių ir laisvių įgyvendinimą, gynimą ir apsaugą bei vaiko interesų užtikrinimą Lietuvos Respublikoje. Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymo 50 straipsnio 1 dalies 2 punkte numatyta, kad Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnyba gina ir užtikrina vaiko teises ir atstovauja vaiko teisėms ir teisėtiems interesams savivaldybių teritorijose visą parą. Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymo III skirsnyje nustatyta aiški Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybos kompetencija vertinti konkretaus vaiko situaciją, gavus pranešimą apie šio vaiko galimus vaiko teisių pažeidimus.

Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnyba, siekdama užtikrinti, kad būtų laikomasi Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymo 30 straipsnyje įtvirtintų darbo su vaikais apribojimų, turi įgaliojimus atlikti mokymo, auklėjimo, sveikatos priežiūros ir kitų institucijų, įstaigų ir įmonių, kurių prižiūrimas yra vaikas, patikrinimus ir atitinkamai už Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymo 30 straipsnyje įtvirtintų pareigų nevykdymą ar netinkamą vykdymą minėtų įstaigų ar įmonių vadovams ar kitiems jiems tolygiems asmenims surašyti administracinio nusižengimo protokolus.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, konstatuotina, kad Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarijos Teisės departamento 2023 m. liepos 12 d. išvadoje Nr. XIVP-2992 pateiktas pasiūlymas už teismo nuosprendžio vykdymą, kai paskirta baudžiamojo poveikio priemonė – įpareigojimas pranešti apie darbo vietos pakeitimą, nurodyti Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybą, nėra tinkamas.

Ministras Pirmininkas

Socialinės apsaugos ir darbo ministras